

Krajnje je vreme da se sacuva jedan nacionalni park u Albaniji.

Nacionalni park Dolina Valjbone se od marta 2017. godine trese od eksplozija. Danju i noću. Trese se zbog radova na projektu hidroelektrane Dragobia energetika, na pritoci reke Cerem. Zbog nepristupačnosti ove lokacije, do sada niko nije znao tačno kolika je razmera štete.

Međutim, u aprilu je počela izgradnja druge po redu elektrane. Planovi podrazumevaju da se oblast od 3km najlepšeg i nedirnutog dela reke Valjbona nađe u tunelu. Ova izgradnja dosada podrazumeva da se buldožerom raščisti cela severna obala reke. To je teško prikriti. No, sada je jasno da, ako ovi radovi ne bude nadziran još mesec dana, biti će nanescena nenadoknadviva šteta ovoj “zaštićenoj oblasti”.

Nacionalni park Dolina Valjbone nije samo jednom od oblasti sa najraznovrsnijim biodiverzitetom u jugoistočnoj Evropi, već imaposeban kulturni značaj za Albance, jer je izvor mnogih (ako ne svih) legendi i sve poezije. Ovaj park je i glavni ekonomski izvor za čitav severoistok Albanije, i to zahvaljujući turizmu, pa se tako ubraja među tri najtraženije turističke destinacije u ovoj zemlji. National geographic je park 2017. proglasio jednim “od devet najboljih mesta u svetu za uživanje u prirodi”. Ipak, sve bi ovo uskoro moglo biti uništeno.

Dana 21. aprila, neposredno pre Dana planete Zemlje, ekipa Turneje balkanskim rekama 2 — projekat slovenskog Livej kolektiva — objavila je video-apel na Fejsbuku da se zaustavi gradnja u Nacionalnom parku Dolina Valjbone. Snimak ima 27.000 pregleda u prvih 24 sata i deli se širom sveta.

Apel ima jednu ujedinjujuću poruku: neprihvatljiva je ravnodušnost albanske vlade prema aktuelnom uništavanju Nacionalnog parka Dolina Valjbone.

Kršenje domaćih i međunarodnih sporazuma

Stanovnici Doline Valjbone na severu Albanije su u januaru 2016. saznali za planove o početku izgradnje dveju elektrana, 27MW niza “kaskadnih” hidroelektrana (poznatih i kao projekti Dragobia energetike) u središtu nacionalnog parka. Dodatna istraga meštana je otkrila da su ove dve elektrane među čak 12 “manjih” planiranih hidroelektrana za koje su odobrene koncesije.

Ovi planovi će imati uticaja na 20 od ukupno 30km koliko je ova reka duga. Osam kilometara je potpuno deo Nacionalnog parka, koji je obezbeđen Nivoom 2 zaštićene oblasti od Međunarodne unije za očuvanje prirode još od 1996. godine. Ovaj park je i deo organizacije Bern Convention’s Emerald Network i mesto predviđeno programom Natura2000.

Vlada nije održala neophodne javne rasprave na ovu temu. Prema tome, meštani, na čelu sa NVO TOKA: Organizacijom za zaštitu albanskih Alpa, povelili su očajničku kampanju

podnošenja administrativnih žalbi, privlačenja pažnje nacionalnih i međunarodnih medija, pronalaženja informacija (uprkos odbijanju vlade da otkrije planove i ključne dokumente) i izgradnje mreže nacionalne i međunarodne podrške. U novembru 2016. su konačno uspjeli dobiti vodeće albanske advokatske kancelarije kao predstavnike.

Nažalost, u isto vreme je izdata građevinska dozvola za dva projekta Dragobia energetike u septembru 2016. i izgradnja je počela 18. septembra 2016, dok je plan završetka radova predviđen za 2018.

Pregled Procene uticaja na životnu sredinu za ovaj projekat otkriva jedan dokument koji je daleko ispod propisanih standarda, na osnovu kog se, prema studiji organizacije Integra, koju je naručio World Wildlife Fund novembra 2016, “ne mogu doneti pouzdane odluke”. Ovi projekti su ignorisali kriterijume Aarhus Convention-a, Espoo-a i Bern Convention-a — iako je Albanija potpisnica svih tih konvencija.

Nada još postoji

TOKA je spremna podneti tužbu protiv Vlade upravnom sudu u sledećim nedeljama i zakonski predstavnici smatraju da postoji dobra osnova da se otkazu projekti zbog ozbiljnih i potencijalno obilnih nepravilnosti u projektnom planiranju i sprovođenju. Međutim, po albanskim zakonima, rad se jedino može zaustaviti na osnovu odluke suda, to jest ako on “prihvati da bi nenadoknativa šteta mogla da se desi pre nego što se donese zakonsko rešenje”. Sud ima mogućnost da zahteva ogromnu finansijsku garanciju od tužitelja da bi se izdalo naređenje za prestanak radova.

Prema tome, iako bi tužba mogla da bude uspešna, Nacionalni park bi u međuvremenu mogai biti nepovratno oštećen.

Na svu sreću, postoji i druga opcija za zaustavljanje radova. Građevinska dozvola, izdata septembra 2016. ističe maja 2017. Nacionalni teritorijalni savet i njegov predsedavajući, premijer Edi Rama, mogu da odbiju zahtev za produženje dozvole. Kako se projekti sprovode bez važećih ekoloških dozvola, postoji odlična osnova za hitni prekid važenja dozvole.

S obzirom na to da je 2017. izborna godina u Albaniji, verujemo da bi hitna i raširena pažnja medija, kako nacionalnih tako i međunarodnih, ističući neuspeh Vlade Albanije da deluje odgovorno, mogla imati snažan uticaj na zaustavljanje izgradnje dok se ne sprovede pravilna istraga, čime bi se Nacionalni park Valjbona očuvao za naredne generacije koje će uživati u njemu.

Izvor: kosovotwopointzero